

hotel žari kakor v plavži. Ko bi nastal ogenj v enem poprej navedenih novih hotelov, si pač lahko mislimo, da bi malokateri potnik ušel svoji usodi. A to Amerikancev ne briga — kaj pomeni jeden ali drugi požar in na stotine njegovih žrtev? To je zanje tako, kakor če pade roj mušic v goreč plamen....

Obrtnijske raznoterosti.

Kit za steklo in porcelan. Steklo in porcelan lahko skitamo z zmesjo iz tekočega lima in alabasterskega gipsa. Tekoč lim dobimo, če toliko kolinskega lima razstopimo v jesihovi kislini, kolikor se ga razstopiti more. Pri tem jesihovo tekočino nekoliko ogrejemo. Ko se ohladi, imamo tekoč lim. Ta tekoč lim je tudi sam dober kit posebno za stvari, ki so razlomljene na drobne kose.

Dobro hektografno barvo dobiš, če stopiš 100 gr gelatine, 175 kubičnih centimetrov vode, in prideneš ravno toliko glicerina in 50 gr kaolina (porcelanske prsti).

Pečatni vosek se napravi, če se vkupe stopi 120 gramov bledega šelaka, 18 gramov beneškega terpentina in 60 gramov angleškega cinobra, ali pa 60 gramov šelaka, 120 gramov smole, 45 gramov beneškega terpentina in 45 gramov kromovega rudečila.

Limov kit se napravi, ako se vzame 75 gramov žitnega žganja, 225 gramov vode, 150 gramov skroba in vse to zmeša, potem se pa razstopi 40 gramov lima v vreli vodi in pridene 40 gramov terpentina. To se mej vednim mešanjem pridene gori omenjeni mešanici.

Kit za peči. Vzemi kepo mastne ilovice in v njo vgneti polo sivega debelega pivnega popirja, katerega si poprej namočil v mleku. To tako dolgo gneti, da so se popirna vlakna popolnoma spojila z ilovico. Prideni sedaj še 20 gramov kuhinjske soli in 20 gramov prahu železnega vitriola in še nekaj mleka, da se vse bolje sprime. Ta kit ne poka in je trajen. Z njim lahko sam zamažeš peč. Naposled pri-mešaj še jajčnega beljaka in krede, da dobiš belo testo. S tem se zamažejo kahle.

Da se čevlji ne premočijo razstopi parafina v benzinu in s tem dobro namaži čevlje s čopičem. Urbace je dosti, če jedenkrat s to razstopljino namažeš, samo po podplatih in šivih moraš večkrat mazati. Bencin se hitro shlapi. Parafin pa ostane v usnji in se torej ne premoči. Čez dolgo časa pač parafin tudi iz usnja izgine in tedaj je treba čevlje znova namazati.

Obledelo pisavo osvežiš, ako papir namočiš z nasičeno taninovo raztopljino in ga potem posušiš na veliki vročini.

Tla umivaj ne z milom, temveč z jednim delom ugašenega apna in 3 deli peska. V to zmes pomakaj mokro krtačo. Tako umivanje tal je ceneje, pa vzame vso umazarijo in prežene celo mičese. Nazadnje se tla umijejo z gorko vodo in postanejo lepo bela. Če so v tleh mastne pege, naj se jeden dan, predno se umivajo, pokrijejo v gorki vodi namočeno ilovico.

Dobra voda za čiščenje obleke. Vzemi 4 žlice samijakovca, 4 žlice močnega vinskega cveta in 1 žlico soli in vse to zmešaj v kakem kozarci. To rabi z gobo ali cunjjo. Mastne in oljate pege se s to vodo izpravijo iz obleke. Smolnate in katranaste pege se morajo poprej omečiti s surovim maslom.

Železne izdelke plavo pobarvati. Svitlo železne izdelke položi v raztopino 140 gramov žveplenokislega natrija (unterschwefeligsaures Natron, v 1 litru vode in 35 gramov ocetnokislega svinčenega oksida (Essigsaures Bleioxyd) v 1 litru vode. Raztopine segrej, da začno vreti, potem dobe izdelki lepo modro barvo.

Kmetijstvo.

Petdesetletnica „Novic“ in naše kmetijstvo.

Leta 1843. je bilo velikega pomena za naše kmetijstvo. Začele so izhajati „Novice“, ki so poučevale naše kmetovalce o umnem kmetijstvu. Poprej pri nas ni nikdo vedel, kako kmetujejo drugod in kako se da na znanostni podlagi izboljšati kmetijstvo, več pridelati na isti kmetiji. Sin se je naučil kmetovati od očeta in tako se je kmetovalo vedno po starem. Za prejšnje čase je bilo to staro kmetovanje dovoljno, ali novi čas je prinesel nove potrebe in tudi kmet mora napredovati, če hoče izhajati v premenjenih razmerah.

V teku petdesetih let so „Novice“ prinesle nebrojno večjih in malih spisov o kmetijstvu. Seznanjale so naš narod z izboljšanim kmetijstvom v napredujočih deželah. Vsak napredek v kmetijstvu so omenile. „Novicam“ se imajo torej mnogi Slovenci zahvaliti, da so si z umenejšim kmetijstvom izboljšali svoje blagostanje. Ni ga kmetijskega ali gospodarskega vprašanja, da bi „Novice“ se ne bile pečale ž njim. Prvič so priporočale pogozdovanje Krasa, ki sedaj tako lepo napreduje in obeta najlepše uspehe. O koliko so pisale o tej stvari, kako naj se pogozduje, kaka drevesa naj se sade. Gotovo je mnogo zahvaliti naš list, da se je prebivalstvo zavzelo za to stvar.

Ravno tako so po svoji moči pospeševale osuševanje ljubljanskega barja, katero se kakor je upati, kmalu začne. Spodbujale so naše kmetovalce k umni živinoreji in jim kazale, katera živinska plemena bi bila za naše kraje.

Poznavajoč važnost kredita za kmeta in obrtnika so že prva leta razkladale važnost denarnih zavodov zlasti hranilnic, ravno tako so tudi pozneje opozarjale naše prebivalstvo na posojilnice.

Pa ne le v listu samem, temveč tudi kot priloga „Novice“ priobčila marsikako kmetovalcem koristno knjigo. Omenimo naj le Matije Vrtovca „Vinorejo“ in „Kmetijsko kemijo“. Obe ti dve knjigi sta jako poučni in imata še dandanes veliko veljavo. Poslednja je seveda nekoliko zastarela, ker kemijska znanost tako hitro napreduje v sedanjem času.

Prvi urednik našega lista dr. Janez Bleiweis je tudi poleg uredništva „Novic“ spisal mnogo za kmetijstvo poučnih del, o katerih se spodobi, da jih danes omenjamo, ker so tudi te knjige v nekaki zvezi s Bleiweisovim delovanjem pri „Novicah“.

„Pratika“ je poprej prinašala le koledarsko snov, ali Bleiweis je pa osnoval „Veliko Pratico“, katera je pa prinašala tudi razne poučne sestavke, zlasti poučne za kmeta. „Velika Pratika“ se je kmalu ljudem priljubila in se je kmalu močno razširila po slovenskih pokrajinah. Poučni spisi v njej imeli so baš zaradi tega velik uspeh, ker so se tako razširili po vsem Slovenskem.

Leta 1843. je spisal „Bukve za kmeta“, v kateri poučuje kmete, kako naj kupujejo, rede, in opravljajo

konje, da bodo imeli kaj dobička od konjereje. Ta knjiga je rodila mnogo dobrega sadu in je marsikaterega slovenskega kmeta obvarovala škode.

Leta 1846. je izdal dr. Bleiweis svojo knjigo „Miloserčnost do žival“, to knjigo so dobili zastonj vsi naročniki „Novic“. V tej knjigi je Bleiweis pokazal svoje dobro srce. Bavarski vojvoda Maks kot pokrovitelj društva zoper trpinčenje živalij mu je poslal v priznanje te knjige bronasto svetinjo.

Leta 1851. je izdal dr. Bleiweis dve za kmeta važni knjigi, v prvi je razkladal, kako se podkavajo konji, da ostane kopito zdravo, v drugi je pa razkladal, kako se murve sade, sviloprejkam streže in svila prideluje.

Z dr. Strupijem sta izdajala obširno knjigo o živinozdravstvu, v kateri je je dr. Bleiweis spisal dober poduk, kako je ravnati pri porodih živine. Leta 1871. je pa pokojni dr. Bleiweis poklonil Slovencem knjigo o umni živinoreji, katera je bila v veliko korist našim kmetom.

Kakor so minolih petdeset let „Novice“ in njih uredniki in sotrudniki posebno trudili za povzdigo blagostanja kmetijstva, tako bodo tudi v bodoče, ker kmet je tisti steber, na katerem stoji vsa bodočnost našega naroda in da se ohrani ta steber je dolžnost skrbeti vseh slovenskih rodoljubov. Iz kmetskega stanu so prihajali možje, kateri so vzdramili naš narod in za to so „Novice“ pa ob svoji petdesetletnici posebno ponosne na to, ker so storile za kmeta.

Kmetijske raznoterosti.

Jara pšenica dobra varhinja za deteljo. Deteljo je bolje sejati v jaro pšenico nego ječmen, ker tako rada ne poleže. Če ječmen poleže, to jako škoduje detelji, ki je v njej posejana. Jara pšenica naj se zgodaj seje in je dobro, če se ji malo pognoji s čilskim solitrom.

Striženje mlade živine. Telet se loti večkrat merčes in vsled tega ostanejo suha in mršava, naj jim še tako dobro pokladamo. Skušnje uče, da je najbolje, če se taka teleta ostrižejo, da se jim mrčes tako ne redi. Potem se teleta kmalu opomorejo.

Rezeda se seje pomladi v aprilu. Vspeva jako dobro v vsaki zemlji, najboljša pa v vlažni, če le ni preveč senčnata. Če se odrežejo odcvetela stebila, rastlina na novo poganja in se s tem cvetni čas podaljša.

— **Zatiranje hroščev z bacili.** Mi smo že v našem listu omenili, so se poskusi s preganjanjem kebrov z bacili dobro obnesli. Danes moramo omeniti, da se bacili dobe pri tvrdki Leirno in Foester, na Dunaji IV. Waaggasse 5.

— **Gnjiloba korenin vinskih trt.** Na Francoskem se opaža nova bolezen, trtam posebno američanskim korenine močno gnjijejo. Sodi se, da je tej prikazni kriva neka gljivica, katera posebno dobro uspeva v vlažnih tleh. V suhih se pa gnjiloba ne širi. Zato je treba gledati, da se tla po vinogradih, z odvajanjem vode osuše. Najbolj se ta gnjiloba prikazuje v vinogradih, ki so se zasadili, kjer je bil poprej gozd. Pod drevjem je mnogo vlage, katere se je v mnogih letih navzela zemlja, posebno ker je segnjilo listje, in oviralo izpuhtenje vodne pare. Ako se hoče zasaditi vinograd, kjer je bil popred gozd, naj se zemlja globoko prekoplje in zrahlja in pusti vsaj jedno leto ležati, predno se trte zade. Ko se je tako zemlja že osušila in jo je prešinil zrak, naj se začne z zasajanjem vinograda.

Poučni in zabavni del.

Dr. Janez Bleiweis vitez Trsteniški, prvi urednik „Novic“.

Spodobi se, da se danes, ko je minolo petdeset let, kar izhaja naš list, spominjamo njih prvega urednika dr. Janeza Bleiweisa, viteza Trsteniškega. Rojen je bil dne 19. nov. 1808. l. v Kranji. Oče njegov je bil kmetskega rodu iz Trstenika ob kranjsko-koroški meji. V mladih letih se je pa bil preselil v Kranj, kjer je s trgovino si pridobil obilno imetje. Imel je pet sinov in jedno hčer, izmed katerih je pa bil Janez najstarejši.

V začetno šolo je hodil Janez Bleiweis v Kranji, gimnazijo je pa dovršil v Ljubljani. Po dovršeni srednji šoli šel se je učiti zdravilstva na Dunaj in je dne 6. oktobra 1832. bil na dunajski visoki šoli proglašen za doktorja vsega zdravilstva. Bleiweis se pa še ni povrnil v domovino, temveč je dobil državno ustanovo, da se je učil živinozdravstva. Po dovršenih teh študijah je pa bil najst let pomočnik učitelj na živinozdravniški šoli na Dunaji. V tem času se je ondu oženil z gospodično Karolino Fellnerjevo.

Na Dunaju je dr. Bleiweis spisal dve učeni knjigi, v prvi opisuje v latinščini pijavke in njih rabo v zdravilstvu, v drugi pa, kako se ozdravljajo konji. Ti dve knjigi sta mu kmalu pridobili slavno ime v učenjaških krogih.

Leta 1843 ga je poklicala vlada v Ljubljano za profesorja na zdravniški šoli in c. kr. kmetijska družba kranjska ga je izvolila za svojega tajnika. Tedaj je tudi začel vrejevati „Novice“. To delo pa ni bilo lahko. Jezik slovenski je tedaj bil še okoren in večkrat je pokojni Bleiweis moral dolgo premišljevati, kako bi se izrazil. Imel je pa urednik še mnogo drugih težav. Ker so „Novice“ gojile tudi slovansko vzajemnost, so ga leta 1849. novomeški nemškutarji očrnil pri nadvojvodi Ivanu in c. kr. kmetijski družbi, da dela za Ruse. Ker je pa bil nadvojvoda pameten mož, se za to obrekovanje ni zmenil, temveč je malo pozneje pri svojem prihodu v Ljubljano javno pokazal, da spoštuje moža, ki dela za izobraženost svojega naroda in povzdigo maternega jezika.

Ko so v zaprli zdravniško šolo v Ljubljani, so l. 1850. dr. Bleiweisu ponudili dobro plačano, mesto deželnega živinozdravnika na Češkem, a ga ni sprejel, ker ni maral zapustiti domovine svoje in prenehati s svojim delovanjem za svoj narod. Na to mu vlada podeli naslov c. kr. profesorja in ga imenuje za člana deželne zdravstvene komisije, v kateri je pridno deloval do 1870. leta, ko se je razpustila ta komisija. Nekaj časa je dr. Bleiweis opravljal tudi službo deželnega zdravniškega svetovalca, katero službo je opravljal tako izvrstno, da je dobil več pohvalnih dekretov za svoje vzgledno delovanje.

Leta 1870. ga je bilo poljedelsko ministerstvo poklicalo v stalno komisijo za konjerejo. Leta 1856. je bil